

Η Φθορά και ο Θάνατος συνέπεια της πτώσης (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Σύμφωνα με την ορθόδοξη ανθρωπολογία, ο άνθρωπος δεν είναι μόνον μέρος του όλου (της ανθρωπότητας), αλλά φέρει εντός του ολόκληρη την ανθρώπινη φύση. Τα λόγια του απόστολου Παύλου είναι πολύ χαρακτηριστικά: «δι' ενός ανθρώπου η αμαρτία εις τον κόσμον εισήλθε και διά της αμαρτίας ο θάνατος, και ούτως εις πάντας ανθρώπους ο θάνατος διήλθεν, εφ' ω πάντες ήμαρτον» [79].

Επίσης, αρκετά κατατοπιστικό είναι το παράδειγμα ενός επισκέπτη του Αγίου Όρους, ο οποίος, ακούγοντας έναν μοναχό να επαναλαμβάνει την ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ ελέησόν με», τον ρώτησε γιατί προσεύχεται μόνο για τον εαυτό του. Ο μοναχός απάντησε: «Δεν ξέρεις ότι εσύ κι εγώ και όλοι οι άνθρωποι είμαστε ένα; Όταν προσεύχομαι για τον εαυτό μου, προσεύχομαι για όλους τους ανθρώπους» [80]. Την αλήθεια αυτή της ορθόδοξης ανθρωπολογίας επιβεβαιώνει και η επιστήμη της βιολογίας. Σύμφωνα μ' αυτήν, το περισσότερο από το 99% των αλληλουχιών του DNA είναι κοινό ανάμεσα στους ανθρώπους [81], πράγμα που σημαίνει ότι ένας άνθρωπος διαφέρει από τον άλλον κατά λιγότερο από 1%. Οι άνθρωποι όμως δεν κληρονομούν την ίδια την αμαρτία του Αδάμ, αλλά τις συνέπειές της. Η άποψη ότι όλοι οι άνθρωποι κληρονομούν την ενοχή των

πρωτοπλάστων δεν γίνεται αποδεκτή από την ορθόδοξη πατερική παράδοση. Εξάλλου, λόγω αυτής της άποψης επικρίθηκε έντονα ο χριστιανισμός από τους ανθρωπιστές φιλοσόφους και ιδιαίτερα από τους ψυχαναλυτές, όπως τον Φρομμ [82]. Αυτό που κληρονόμησε ο άνθρωπος, σύμφωνα με την ορθόδοξη πατερική θεολογία δεν είναι ενοχές, αλλά η αρρώστια της ανθρώπινης φύσης. Αυτή η αρρώστια είναι η φθορά και ο θάνατος [83]. «Τό δέ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία» [84], δηλαδή όπου υπάρχει αμαρτία, υπάρχει ο θάνατος, αλλά και το αντίστροφο. Πολύ εύστοχη παρουσιάζεται η παρομοίωση που κάνει ο άγιος Ιουστίνος Πόποβιτς: την αμαρτία σαν τη σφήκα και τον θάνατο σαν το κεντρί της. Σημειώνει επίσης ότι ο άνθρωπος που έχει υποστεί πολλά τσιμπήματα από σφήκες, δηλητηριάζεται και πεθαίνει. Έτσι κι όταν η ψυχή τραυματίζεται από πολλές αμαρτίες, «ἀποθνήσκει θάνατον πού δεν ἔχει ἀνάστασιν» .[85]

Ο ἴδιος ο Θεός εἶπε στον Αδάμ, για να τον προειδοποιήσει, ότι αν φάει από το «απαγορευμένο ξύλο» θα πεθάνει «ἡ δ' αν ημέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανείσθε» [86]. Σε σχόλιο του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, παρατηρούμε ότι ο Θεός δεν επέβαλλε εκδικητικά τον θάνατο στον άνθρωπο, αλλά τον άφησε να υποστεί τις συνέπειες της παρακοής: «Ούτε γὰρ πρότερον εἶπε προστάσων, θάνετε, ἡν αν ημέρα φάγητε, ἀλλ' ἀποθανείσθε ἡν αν ημέρα φάγητε» [87], δεν εἶπε δηλαδή «νά πεθάνετε», ἀλλά «θα πεθάνετε».

Στίς συνέπειες της αμαρτίας καταλογίζεται και η διάσπαση της ενότητας της ανθρώπινης φύσης. Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής σημειώνει: «ἡ μία φύσις εἰς μυρία κατεμερίσθη τμήματα, και οι της αὐτῆς φύσεως ἀλλήλων εσμέν δίκην ἐρπετῶν θηρίων παραναλώματα» [88]. Επίσης, η ανθρώπινη βούληση, στην οποία

τόσο πολύ στηρίζονται οι ανθρωπιστές υπέρμαχοι της αυτονομίας, χάνει την πρωταρχική της δύναμη και υποδουλώνεται στην αμαρτία. Ως εκ τούτου, παύει να είναι άξια εμπιστοσύνης και πιθανότατα οδηγεί στην αμαρτία και την ετερονομία. Ο απόστολος Παύλος το διαπιστώνει αυτό και αναφέρει: «νυνί δε ουκέτι εγώ κατεργάζομαι αυτό, αλλ' η οικούσα εν εμοί αμαρτία» και «ου γαρ ο θέλω ποιώ αγαθόν, αλλ' ο ου θέλω κακόν τούτο πράσσω» [89]. Μετά την πτώση λοιπόν, η ζωή του ανθρώπου μετατρέπεται σε αγώνα για επιβίωση και, λόγω της διάσπασης της ανθρώπινης φύσης, ο άνθρωπος γίνεται εγωκεντρικός και ιδιοτελής. Αδυνατεί να αγαπήσει τον συνάνθρωπο ανιδιοτελώς. Βλέπει τα πάντα με ατομικιστικό πνεύμα, που φτάνει ως το σημείο να θεωρεί όλους τους ανθρώπους ως επίβουλους, που θα του καταπατήσουν τα δικαιώματα.

Εκτός από τη διατάραξη της σχέσης του ανθρώπου με τον εαυτό του, τον Θεό και τον πλησίον, διαταράσσεται και η σχέση του με την υπόλοιπη κτίση. Δεν αισθάνεται πλέον την οργανική ενότητα μεταξύ αυτού και της κτίσεως. Με την πτώση του στη φθορά και το θάνατο παρέσυρε και την κτίση. Αυτή διασαλεύεται κι ο άνθρωπος, στην προσπάθειά του να τη δαμάσει, την καταστρέφει. Την χρησιμοποιεί εγωκεντρικά και με ιδιοτελείς σκοπούς. Επομένως, ενώ ήταν στη φύση του να την αγαπάει και να την σέβεται, με την πτώση την καταχράται, διότι παύει να την θεωρεί ευχαριστιακά. Φτάνει μάλιστα στο σημείο να λατρεύσει την κτίση, αντί του Δημιουργού της [90]. Αυτή είναι η κατάσταση της συνεχούς νεκρότητας, την οποία έφερε η αμαρτία. Κατά τον άγιο Ιουστίνο Πόποβιτς, ο

«μεγαλύτερος εχθρός» του ανθρώπου είναι ο θάνατος. Ο άνθρωπος «εφεύρε τον θάνατον και τον εγκαθίδρυσε εντός του και εις όλα τα όντα γύρω του[...]ο θάνατος είναι μία αστείρευτος πηγή όλων των βασάνων και των θλίψεων» [91]. Ο ίδιος πατήρ λέει ότι ο άνθρωπος παλεύει αδιάκοπα με τον θάνατο, ο οποίος επιτίθεται συνεχώς στον άνθρωπο, είτε με πειρασμούς, είτε με «ορατές και αόρατες ασθένειες». Ο θάνατος φθείρει τον άνθρωπο και στο σώμα και στην ψυχή [92].

Για τους ανθρωπιστές φιλοσόφους, αληθινή αυτονομία υπάρχει μόνο όταν την ηθική την ορίζει ο ίδιος ο άνθρωπος. Ενδιαφέρονται μόνο για την προέλευση της ηθικής κρίσης. Αντιθέτως, για τη χριστιανική ηθική, δεν ωφελεί και δεν έχει κανένα απολύτως νόημα να έχει ο άνθρωπος ηθική αυτονομία ενώ συνεχίζει να εξουσιάζεται από τη φθορά και το θάνατο [93], κι όσο το ήθος του δεν τον βγάζει απ' αυτό το αδιέξοδο, δημιουργούνται άλλα προβλήματα.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

79. Ρωμ. 5,12.

80. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Χριστιανική Ηθική Ι, σ. 118.

81. Νικολάου Κόϊου, Ηθική θεώρηση θεώρηση των τεχνικών παρεμβάσεων στο ανθρώπινο γονιδίωμα, Αθήνα 2003, σ. 60.

82. Βλ. του ίδιου, Έπ' ελευθερία εκλήθητε, σσ. 96-98.

83. Βλ. Νίκου Ματσούκα, Ό.π., σ. 206.

84. Α' Κορ. 15,56.

85. Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, Άνθρωπος και Θεάνθρωπος, Αθήνα 1968, μτφρ. Ιερομονάχου Αθανασίου Γιέβτιτς, σ. 42.

86. Γεν. 2,17.

87. Γρηγορίου Παλαμά, Κεφάλαια 51, PG 150,1157D-1160A.

88. Μαξίμου Ομολογητού, Προς Θαλάσσιον, PG 90,256B.

89. Ρωμ. 7,17 και 7,19.

90. «καί έσεβάσθησαν καί έλάτρευσαν τή κτίσει παρά τόν κτίσαντα» Ρωμ. 1,25.

91. Αρχιμ. Ιουστίνου Πόποβιτς, Ό.π., σ. 14.

92. Ό.π.

93. Νικολάου Κόϊου, Έπ' ελευθερία εκλήθητε, σ. 113.